

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

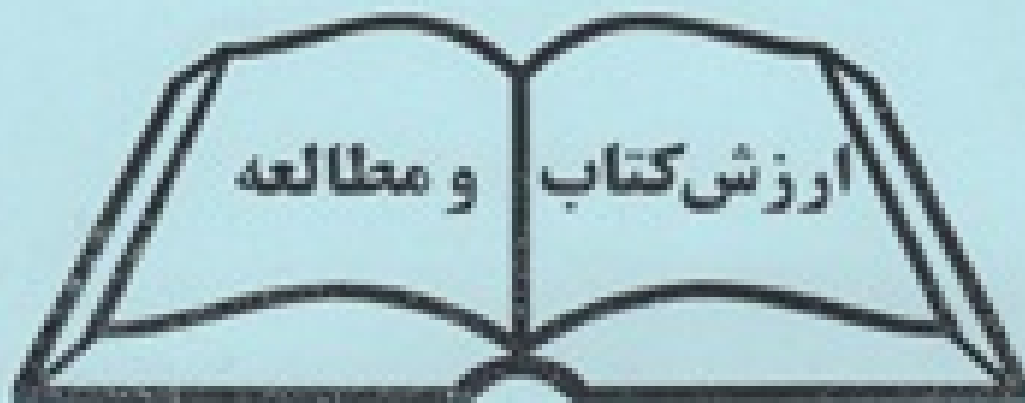
Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

به ضمیمه شخصیت نکته برای مطالعه

نوین سید محمدی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ارزش کتاب و مطالعه

نویسنده:

سید محمدرضا هاشم زاده

ناشر چاپی:

مؤلف

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	ارزش کتاب و مطالعه
۶	مشخصات کتاب
۶	فهرست
۸	مقدمه
۱۱	کار و مطالعه ، در خور ذوق و استعداد
۱۴	خود را بشناس
۱۵	نشناختن خویش
۱۸	نقش اراده در زندگی انسان
۲۰	اعتماد به نفس
۲۱	نتیجه ی بحث
۲۲	مقام علم در اسلام
۲۴	ارزش کتاب و مطالعه
۲۹	مطالعه و رشد فکری
۳۰	عادت چیست؟
۳۱	استفاده از فرصت ها
۳۴	نظم و مدیریت حافظه
۳۷	چگونه کتاب بخوانیم؟
۵۲	درباره مرکز

ارزش کتاب و مطالعه

مشخصات کتاب

ارزش کتاب و مطالعه

به ضمیمه شصت نکته برای مطالعه

نویسنده

سید محمدرضا هاشم زاده

تاریخ چاپ اول مهرماه 1361

تجدید: چاپ اول مهرماه 1386

تلفن: همراه: 09132107848

خیراندیش دیجیتال: انجمن مددکاری امام زمان (عج) اصفهان

ویراستار کتاب: خانم زرگس قمی

فهرست

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه ...2

کار و مطالعه، در خور ذوق ...5

خود را بشناس ...8

نقش اراده در زندگی انسان ...11

اعتماد به نفس ...13

مقام علم در اسلام ...15

ارزش کتاب و مطالعه ...17

مطالعه و رشد فکری ...22

عادت چیست؟... 23

استفاده از فرصتها... 24

نظم و مدیریت حافظه... 27

چگونه کتاب بخوانیم؟... 30

ص: 1

در دنیای متغیر قرن بیستم، که هر روز در هر زمینه علمی، هنری سیاسی و اقتصادی یک اتفاق تازه میافتد، کتاب و مطالعه، دیگر کار افراد بخصوصی نیست هر کس در هر شغل و مقامی به آن لازم دارد، به طور مرتب مقداری وقت خود را به خواندن مطالب اختصاص می دهد، چه این مطالب روزنامه ها و مجلات باشند، چه کتابهای علمی و فنی، چه مذهبی و تاریخی، و چه نامه ها و پرونده های اداری و... حجم این مطالب آن چنان رو به افزایش است که حتی اگر فرد بخواهد تنها حد اقلی از آنها را که برای رفع نیازهای فردی و شغلی لازم است مطالعه کند مقدار زیادی باید وقت صرف نماید.

در جوامع مرفعی دنیای امروز که اهمیت مطالعه و خواندن موضوعات مختلف بر مردم آشکار شده است بهبود وضع مطالعه و افزایش سرعت

ص: 2

خواندن و درک مطالب یکی از اقدامات مهم آموزشی به حساب می‌آید. در این جوامع، روشهای درست مطالعه نه تنها در ضمن آموزش مختلف آموزشگاهها به یاد آموزان آموخته می‌شود، بلکه دوره های کوتاه و بلند مدت روشهای درست مطالعه و روشهای سریع خواندن برای تمامی افراد علاقه مند دایر شده است و جهت شرکت جستن مردم در این دوره ها، آنان را با عوامل مختلف مورد تشویق و ترغیب قرار میدهند

متأسفانه در کشور ما هنوز هیچ اقدام جدی در این زمینه صورت نگرفته است دلیل اصلی این بی توجهی را میتوان در این دید که مطالعه هنوز در ایران یک موضوع جدی تلقی نشده است و نیاز به مطالعه برای مردم یک نیاز واقعی به حساب نمی آید . حتی دانشجویان و تحصیل کرده های ما که مطالعه جزو حرفه و زندگی آنان است غالباً زمانی به سراغ کتاب و مطالعه میروند که مجبور باشند و تنها آن مقدار مطالعه میکنند که نیازهای آنی آنان را بر طرف کند.

گذشته از علت‌های دیگری که کتاب و کتاب خوانی را در این مملکت به این روز انداخته است، آگاهی نداشتن از روشهای درست مطالعه یک مهم به حساب می‌آید اغلب ما که مطالعه وظیفه ی اصلی مان بشمار می‌آید خوانندگان ضعیفی هستیم خیلی کُند میخوانیم ، روش مطالعه ی فعالانه ای نداریم به اندازه کافی درک مطلب نمیکنیم ، و نمیدانیم برای مطالب مختلف چ-ه-ن-وع روشهایی را باید بکار بریم، آنچه را که میخوانیم نمیتوانیم به خوبی به یاد بیاوریم و مورد استفاده قرار دهیم

، و از همه بدتر نمیدانیم که بد میخوانیم و این مشکلات سبب میشوند تا از مطالعه گریزان باشیم.

هر کاری اگر متمر ثمر نباشد دیر یا زود کنار گذاشته میشود. مطالعه هم وقتی برای خواننده فایده بخش نباشد کنار گذاشته میشود. کسی که یک کتاب به دست میگیرد و شروع به مطالعه آن میکند و بعد از سه چهار ساعت متوجه میشود که هنوز در صفحات اول کتاب است کارش به نتیجه نرسیده کسی که مجله ای را برای مطالعه انتخاب میکند و وقت یک شبش را صرف میکند و بیش از یکی دو مقاله از آن را نمیخواند، کارش بازده کافی ندارد؛ کارمندی که برای خواندن چند نامه اداری، یا بررسی یک پرونده وقت زیادی صرف میکند کارش چندان ثمر بخش نیست

و این سبب میشود که نه تنها به دنبال مطالعه مطالب اضافی نرویم، بلکه این همه وقت و کسب نتیجه ای این قدر اندک موجب میشود که از خواندن حداقل مطالب مورد نیاز طفره برویم. لذا به خاطر نیل به این منظور در این کتاب سعی شده است خوانندگان و علاقه مندان به کتاب را، بطور آگاهانه به آموزش روش مطالعه و سرعت بخشیدن مطالعه، به نحو چشم گیری آشنا سازیم بی آنکه از درک و فهم مطالب چیزی را از دست بدهند و همچنین به آنها یاری دهیم تا بر موانعی که در سر راه سریع خوانی آنها قرار میگیرد چیره شوند

ص: 4

کار و مطالعه، در خور ذوق و استعداد

یکی از رموز کامیابی آدمی این است که رشته ای را تعقیب کند که مطابق ذوق و سلیقه و توانائی روحی و فکری او باشد

دستگاه آفرینش همه را یکنواخت نیافریده و در همه افراد بشر توانائی همه کار به ودیعت ننهاده است بلکه برای گردش چرخهای اجتماع، افراد را با ذوق و استعدادهای مخصوص آفریده است تا هر یک رشته ای را دنبال کند که ذوق آن را دارد و کاری را انجام دهد که از عشق باطن و نیروی فطری او سرچشمه میگیرد.

پاره ای از شکستها و ناکامیهای جوانان معلول انحراف از این اصل مسلم است که گاهی بر اثر تبلیغات غلط و تربیتهای نادرست دنبال کاری میروند که ذوق و استعداد آن را ندارند و از کارهایی که شایستگی و برای آن زندگی دارند سربازی می زنند.

ص: 5

آنها این اصل مسلم را فراموش کرده اند که در هر سری شوری است ، خوشبخت کسی است که ذوقش را دریابد

سخت ترین ضربه بر پیشرفت و کامیابی یک فرد دانشجو این است که بدون

اینکه استعداد خود را بسنجد بدون مطالعه ی دقیق ، رشته ای را تعقیب میکند که

ذوق آن را ندارد.

جوانی که ذوق ادبی دارد از گفتار و قلم او ادب و شعر می بارد ، و فکر ریاضی او بسیار ناچیز است کامیابی او بطور مسلم در غیر رشته ی ادبی رضایت بخش نخواهد بود.

از دفتر خاطرات یک نقاش هنرمند سرگذشت کوتاهی را نقل میکنیم وی در محیط دبیرستان یک دانش آموز تنبلی بود ، نه درس میخواند و نه میگذاشت همکلاسی هایش درس بخوانند، خار راهی برای خود و دیگران بود ولی نظاره در

سیمای او حکایت از یک استعداد مخصوصی میکرد ، یک دبیر روانشناسی او را به حضور طلبید. مقداری او را پند داد و از عواقب این طرز زندگی ترسانید و گفت همواره سایه ی پدر بالای سر انسان نیست مشکلات زندگی فراوان است . این وضع باعث عقب افتادگی تو است. در این لحظه که او سخن میگفت ، ناگهان متوجه شد که دانش آموز مزبور در حالی که سخنان او را گوش میدهد . با قطعه ذغالی که از روی زمین برداشته است، عکس پرنده ای را که روی شاخههای بزرگ نشسته است بر روی زمین میکشد؛ دبیر هوشمند دریافت که این عنصر برای نقاشی آفریده شده، نه برای حل معادلات جبری ، او هر چه در این راه رنج ببرد کمتر سود خواهد برد وظیفه ی وجدانی خود دانست که به ولی او جریان و تشخیص خود را گزارش دهد .

ص: 6

او هنگامی که با پدر وی روبرو گردید چنین گفت: فرزند شما ذوق سرشاری در هنر نقاشی دارد، اگر او را وادار کنید که تغییر رشته دهد شاید در این رشته سرآمد روزگار گردد. گذشت زمان صحت گفتار دبیر آزموده را اثبات کرد و چیزی نگذشت که وی نقاشی چیره دست و هنرمندی گردید

از ادیسون پرسیدند که چرا اغلب جوانان موفق نمیشوند چنین گفت: برای اینکه راه خود را نمیشناسند و در جاده دیگری گام بر میدارند.

یک چنین افراد دو نوع ضرر بر جامعه میزنند

1 کاری که استعداد شایستگی آن را دارند اگر آن تعقیب کنند کامیاب میشوند انجام نمیدهند

2- کاری را که عهده دار آن شدهاند، بخوبی انجام نداده و از عهده آن بر نمی آیند عقربک "استعداد هر فردی از هنگام تولد بسوی کارهایی که برای آن آفریده شده است، متوجه است سعادت مند کسی است که مریبان او سمت تمایل عقربهی او را بدست بیاورند .

امروز در کشورهای متمدن، با آزمایشهای، مخصوص، استعداد افراد را بدست میآورند و آنها را وادار مینمایند که در رشته ای که استعداد آن را دارند وارد شوند ای کاش دانشمندان به موازات دستگاههای حرارت سنج و زلزله سنج، دستگاهی بنام استعداد سنج اختراع میکردند تا در تمام آموزشگاه ها نصب میشد و میلیونها استعداد بشری بر اثر بدی محیط و ناآشنائی مریبان و پدران و مادران به هدر نمی رفت.

گاليله در کودکی علاقه به ساختن ماشین آلات بچهگانه داشت پدر او برخلاف میل فرزند او را وادار کرد که "طب بخواند او در این راه ترقی نکرد. سپس به آموختن

ص: 7

ریاضیات و فیزیک پرداخت در نتیجه نبوغ خود را در نجوم و چیزهائی که عقربک استعداد اونشان میداد، ابراز نمود.

گالیله "نخستین کسی بود که اثبات کرد زمین بدور خورشید میگردد و نخستین

کسی که "پاندول ساعت را ساخت.

تولستوی هنوز بچه بود که علاقه زیاد به مطالعه کتاب پیدا کرد و کتابهای فلسفی را زیاد میخواند و در این دوران سعی میکرد مسائل مهم زندگی را مطرح سازد و تا پایان عمر این مسائل در قلمرو فکر او بود.

جرج "مورلند نقاش حیوانات از شش سالگی هنر خود را ابراز میکرد او با اینکه در سن 41 سالگی بدروود زندگی، گفت آثار گرانبهائی در نقاشی از خود بیادگار گذارد.

"زراه" کولبرن از دوران طفولیت استعداد ریاضی او نمودار بود، گاهی از او میپرسیدند در یک سال یا بیشتر چند ثانیه وجود دارد، پس از تأمل مختصری پاسخ صحیح آن را میداد. جمیز وات مخترع چندین آلت مکانیکی و کاشف نیروی بخار از آغاز کودکی به آزمایش علاقه زیادی داشت و از این طریق کامیابی هائی در علوم طبیعی بدست آورد.

داروین در دوران کودکی کلکسیون جانوران را داشت و این جذبه و کشش طبیعی او را به مطالعه درباره ثبات و یا تحول انواع و اداشت و نظریه اشتقاق و تحول انواع را پس از یک سفر طولانی بوسیله کتاب "بنیاد انواع انتشار داد.

خود را بشناس

انسان زمانی میتواند به موفقیت و تکامل دست یابد که از گوهرهای وجودی خویش آگاهی داشته باشد تا بتواند از آنها در راه رسیدن به اهداف والای خود بهره

ص: 8

از پیشوایان مذهبی ما دستور اکید رسیده است که خود را بشناسیم.

قَالَ عَلِيٌّ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) أَفْضَلُ الْمَعْرِفَةِ مَعْرِفَةُ الْإِنْسَانِ نَفْسَهُ (1)

«برترین شناخت، شناخت انسان از خویش است»

«أَفْضَلُ الْحِكْمَةِ مَعْرِفَةُ الْإِنْسَانِ نَفْسَهُ» (2)

«برترین حکمت خودشناسی است»

«وَعَنْهُ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) غَايَةُ الْمَعْرِفَةِ أَنْ يَعْرِفَ الْمَرْءُ نَفْسَهُ» (3)

نهایت شناخت، شناسائی خویش است

«مَعْرِفَةُ النَّفْسِ أَنْفَعُ الْمَعَارِفِ» (4)

خود شناسی سودمندترین شناختها است.

شناختن خویش

«قَالَ عَلِيٌّ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) مَنْ جَهَلَ نَفْسَهُ كَانَ بَعِيْرَهُ أَجْهَلُ» (5)

آنکه خود را نشناسد در رابطه با شناخت غیر خود نادان تر است.

«وَعَنْهُ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ كَانَ لِغَيْرِهِ أَعْرَفُ» (6)

آنکه خود را بشناسد، غیر خود را بهتر میشناسد.

«وَعَنْهُ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) لَا تَجْهَلُ نَفْسَكَ فَإِنَّ الْجَاهِلَ بِمَعْرِفَةِ نَفْسِهِ جَاهِلٌ بِكُلِّ شَيْءٍ» (7)

نسبت به خویش جاهل مباش که جاهل به شناخت خویش جاهل به همه چیز است.

ص: 9

1- غرر الحکم ص. 232.

2- غرر الحکم ص. 232.

3- غرر الحکم ص. 232.

4- غرر الحکم ص. 232.

5- غرر الحكم ص. 233.

6- غرر الحكم ص. 233.

7- غرر الحكم ص. 233.

«وَعَنَهُ (عليه السلام) عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ أَنْتَهَى إِلَى غَايَةِ كُلِّ مَعْرِفَةٍ وَعِلْمٍ» (1)

آنکه خود را بشناسد به اوج قله هر شناخت و دانش دست یافته است.

آری با نورافکنهای قوی عقل خود به شناسائی درون خود پردازیم تا راز درون

ما روشن، گردد زیرا تمایلات باطنی ما بسان مغناطیسی است که شبیه و هم سنخ خود را میکشد و در مخزنی به نام حافظه انبار" مینماید و در مواقع لزوم از آنها بهره برداری میکند اگر آنچه را می آموزیم، مطابق ذوق و تمایلات باطن ما باشد به آسانی وارد مخزن شده و تا مدتی ثبات و قرار خود را حفظ میکند ولی اگر کاری را تعقیب نمائیم که شایستگی طبیعی آن را نداریم در اندک زمانی از مغز و مراکز حفظ ما فرار میکند، و در نتیجه موفقیت ما خیلی کم میشود یک چنین فرد منحرف از تمایلات استعداد خود بسان کسی است که برخلاف جریان آب شنا کند یا دستخوش امواج کوه پیکر آب میگردد و یا با کامیابی ناچیزی روبرو میشود.

بطور خلاصه وقتی انسان خود و شایستگی خود را شناخت و کار مطابق استعداد خود را پذیرفت چون عشق و کشش باطنی آن را دارد، در هدف خود کامیاب

میگردد.

ای نقد اصل و فرع ندانم چه گوهری *** کز آسمان برتر و از خاک کمتری

شایستگی های نهفته یک سلسله استعدادهائی هست که در شرایط مخصوص

بروز و نمو میکند، روانشناس زیر دستی لازم دارد که این استعدادها را تشخیص دهد. چه بسا نو دانش آموزانی در آغاز تحصیل کودن و نفهم بنظر میرسند، ولی بعداً در

ص: 10

سنین مخصوصی نابغه میشوند. پیداست به حکم قوانین طبیعی شکفتن این گونه شایستگی شرایط دیگری لازم داشته است میگویند انیشتن دانشمند بزرگ ریاضی دان در کلاسهای ابتدائی رفوزه میشد ولی در محیطهای مخصوص قدرت درونی خود را ابراز نمود .

کسی که علاقه دارد به عقلش رشد اکتسابی بالاتری برسد باید از استعدادهایی نهفته در وجود خود آگاه شود و به عبارت دیگر از عقل کنونی خود استفاده کند و در مسائلی که با درجه فکر او متناسب است تفکر نماید و از این راه عقل خویش را تقویت کند و برای نیل بهتر و بالاتری مجهزش نماید کسی که نمیتواند از عقل و شایستگی های نهفته خویش استفاده کند قطعاً قادر نیست مراحل بالاتری برود و استعدادهایی را که در عقلش نهفته است به فعلیت بیاورد.

«قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ عَجَزَ عَنْ حَاضِرِ لُبَّةٍ فَهُوَ عَنْ غَائِبِهِ أَعْجَزُ» (1)

آن کس که از بهره برداری عقل موجود خویش عاجز است در استفاده از استعدادهای پنهانی عقل خود عاجز تر است (خواهد بود)

نقش اراده در زندگی انسان

به زندگانی اگر عزم آهنین دارای *** به زیر پا شودت کوه چون زمین هموار

انسان بسان حیوانات دیگر دارای اراده است، با این تفاوت که اراد حیوانات

بدست غریزه ، اما اراده ی انسان بدست عقل و خرد او میباشد خطوط و قیافه مردان بزرگ حاکی از اراده و قاطعیت آنها است، برندگی از قیافه و رفتار و گفتار آنها

ص: 11

میبارد افراد قوی در اراده همواره مورد احترام طبقات مختلف مردم هستند و از

تعرض دیگران مصونند ولی مردان ضعیف در اراده و زبون اجتماع همواره بسان حیوانات ولگرد ناتوان، مورد تعرض دشمن واقع میشوند

تردید و تذبذب بلای کامیابی است، و نشانه‌ی بارز ضعف اخلاق است، و ضرب محکمی بر هوش و نبوغ میزند، «اسکندر میگفت یکی از رموز کامیابی

من قاطعیت و اجراء تصمیم بود، از تذبذب و دو دلی پس از تصمیم بیزار بودم. «تیمور لنگ» و «ناپلئون» و «نادر» که از نوایغ نظامی جهانند دیر تصمیم میگرفتند، دیگر از تصمیم خود بر نمیگشتند مرد مصمم مانند سرباز آماده بخدمت است، مثل سربازی است که به او دستور آماده باش داده شده، به پیشباز

حوادث می‌رود و مشکلات او را از هدف باز نمیدارد، و تلخیهای در راه هدف

ممکنات را در نظر او بصورت محال جلوه نمیدهد.

گوته" میگوید مرد با اراده جهان را مطابق میل خود عوض میکند. از سوی دیگر برای انجام هر کاری نیروی اراده احتیاج به تکیه گاه استواری دارد، و آن ایمان به خداوند است. از طرف ایزد منان به پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه وآله وسلم) خطاب میشود

«فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ»

هرگاه تصمیم جدی برای انجام کاری اتخاذ کردی با توکل به نیروی لایزال الهی هدف خود را با قاطعیت تمام دنبال کن (1)

حضرت علی (علیه السلام) نمونه‌ی کامل از مردان با اراده و شکست ناپذیر است. در یکی از

ص: 12

«مَا رَفَعَ امْرَأً كَهَيْئَتِهِ وَلَا وَضَعَهُ كَشَهْوَتِهِ» (1)

چیزی همانند همت، مرد را سربلند نمیکند و هیچ چیزی همچون شهوت او را پست نمیکند

امیر مؤمنان (علیه السلام) به فرزند خود دستور تصمیم و اراده قاطع میدهد

در جنگ جمل که میان علی (علیه السلام) و پیمان شکشنان در گرفت امیر مؤمنان پرچم حمله را به دست فرزند عزیز خود محمد حنیفه داد و برای تقویت اراده فرزندش اینگونه فرمود اگر کوه های اطراف بصره از جای خود کنده شوند، تو هرگز از جای خود تکان نخور و پا به فرار و عقب نشینی مگذار دندانهای خود را روی هم بگذار و فشار ده تا نیروی اراده و تصمیم از داخل وجود تو سخت بجوشد. کاسه ی سر را در راه خدا عاریت، ده با دیدگان تیز بین سربازیت حرکات دشمن را در تمام میدان در نظر بگیر و چشم خود را از هر گونه ناگواری بپوشان و با قدرت و اراده و قاطعیت مخصوص همه را نادیده بگیر بدان این پیروزی نهایی از ناحیه خدا است، و ما موظفیم از طریقی که نشان داده است وارد شویم.

ما در صورتی از تمام مواهب طبیعی از هوش و ذکاوت و منابع زیرزمینی برخوردار میشویم که از یک اراده مغلوب نشدنی بهره مند باشیم، زیرا انسان در پرتو اراده آهنین میتواند از آنها بهره کافی بگیرد

اعتماد به نفسی

جز این نیست که انسان به رهبری عقل و خرد در پرتو قدرت اراده با یک تصمیم

ص: 13

و جزم و قاطعیت کار را تعقیب کند و خود را بر انجام آن عمل توانا و قدرتمند بشمرد، و از باورهای سست کننده اراده جداً پرهیزد.

ناپلئون میگفت باید کلمه همیشه "بود از" قاموس زندگی و از لغت محو گردد و

از واژه‌های، نمیشود نمیتوانم و نمیدانم، بسیار دلتنگ میشد و میگفت، بخواه می شود.

همت بلند دار که مردان روزگار *** از همت بلند به جایی رسیده اند

آری زمانی ما میتوانیم در علم و مطالعه پیشرفت کنیم که نخست دارای اراده و

قاطعیت قوی باشیم.

نتیجه ی بحث

از آنچه خواندیم بدست آوردیم که در زندگی اراده و عادت سرنوشت ساز است و باید بکوشیم که به کارها و عملهای سازنده و مثبت عادت پیدا کنیم و سعی کنیم عادت به تنبلی و خود سری و بیحالی را کنار گذاشته و بجوش و خروش آئیم و بسوی انجام کارهای مثبت حرکت نمائیم. اراده به آن اندازه نیرومند است که می تواند بر همه نیروهای ما حاکم و غالب باشد، پس بکوشیم با اراده قوی خود را عادت به مطالعه و تحقیق دهیم که این کار عادت سازنده و مثبت است، اگر در ساعتی که تصمیم به مطالعه گرفتید، احساس بیحالی و سستی کردید، یکبار دیگر صفحات گذشته را بدقت مطالعه کنید مطمئن باشید به نتیجه خواهید رسید و نشاط تازه ای مطالعه خواهید داشت. در ضمن فراموش نکنید که ایزد منان در تمام مراحل زندگی ناظر بر اعمال ما میباشد، سپس اگر مطالعه برای او انجام شود آرامش و نشاط بیشتری خواهید داشت و هم مطالب خوانده شده را آن موقع که نیازمند به آنها شدید خدا به یاد شما خواهد انداخت

ص: 14

از جمله مباحثی که در اسلام مورد اهمیت قرار گرفته و درباره‌ی آن توصیه و تأکید فراوان شده، است موضوع علم و دانش است، تحصیل علم از فرائض اسلامی و واجبات دینی شمرده شده است علم یک امانت الهی است که از مصدر ربوبی و سیر مکتون، غیب بر آدم فرود آمده و آدم خاکی را شایان سجده و خضوع ملائک ساخته است قرآن آن کتاب مبین الهی، از برای علم فضیلت‌ها و برای عالمان درجات و منزلتها مقرر کرده است.

«لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ» (1)

خدا بر مؤمنان منت نهاد که فرستاده‌ای از خود ایشان برانگیخت تا آیات او بر آنان بر خواند، و پاکیزه‌شان کند و کتاب و حکمت به ایشان بیاموزد هر چند از آن بیش در گمراهی آشکار فرو بودند.

«قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ» (2)

بگو ای رسول آیا آنان که مانند علی و شیعیان شاگردان مکتبش اهل، دانشند با مردم جاهل یکسانند؟ منحصراً خردمندان عالم متذکر این مطلبند.

«يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ» (3)

خداوند مقام اهل ایمان و دانشمندان را در دو جهان رفیع میگرداند

ص: 15

1- سوره آل عمران آیه 124

2- (سوره زمر آیه 8)

3- سوره مجادله آیه یازده

«قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ» (1)

بگو آیا کور دل و بینا با هم برابرند یا آیا تاریکی و روشنی همسانند.

«قال النبي (صلى الله عليه وآله وسلم) أَعْلَمُ النَّاسِ مَنْ جَمَعَ عِلْمَ النَّاسِ إِلَىٰ عِلْمِهِ وَأَكْثَرَ النَّاسِ قِيَمَةً

أَكْثَرُهُمْ عِلْمًا» (2)

توانا ترین مردم کسی است که دانش دیگران را با دانش خویش جمع کند و ارزشمندترین مردم کسی است که علم و دانش بیشتر داشته باشد و کم ارزشمندترین آنان کسی است که دانش کمتر داشته باشد.

قَالَ عَلِيٌّ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) يَا مُؤْمِنُ إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ تَمَنُّ نَفْسِكَ فَاجْتَهِدْ فِي تَعَلُّمِهَا فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَادِّبْكَ يَزِيدُ فِي ثَمَنِكَ وَقَدْرِكَ.

ای مومن این علم و ادب بهای خود تو است پس در تعلم این دو بکوش که آنچه علم و ادب تو را بیفزاید بها و قدر تو افزایش مییابد. (3)

«وَعَنْهُ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) إِذَا ارْتَدَلَ اللَّهُ عَبْدًا حَظَرَ عَلَيْهِ الْعِلْمُ» (4)

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: هرگاه خداوند بنده ای را خوار نماید او را از فرا

گرفتن علم و دانش محروم مینماید.

«قَالَ عَلِيٌّ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) كَفَى بِالْعِلْمِ شَرَفًا أَنْ يَدَّعِيَهُ مَنْ لَا يُحْسِنُهُ وَيَفْرَحُ إِذَا نُسِبَ إِلَيْهِ مِنْ لَيْسَ مِنْ أَهْلِهِ وَكَفَى بِالْجَهْلِ ذَمًّا يَبْرَأُ مِنْهُ مَنْ هُوَ

فِيهِ» (5)

در شرافت دانش همین بس که آنکه دانش ندارد نیز ادعای دانش میکند؛ و نادان نیز به همین اندازه که او را دانشمند بگویند خوشحال

ص: 16

1- سوره رعد آیه 16

2- امالی صدوق ص 20 .

3- بحار الانوار جلد 1 صفحه 180

4- نهج البلاغه

5- منية المرید، شهید ثانی ص 110

میشود،؟ پستی جهل همین بس که گرفتارش هم از این یار و همدم نابکار بیزار است و اگر نسبت به نادانی به او بدهند با آنکه درست گفته اند (سخت ناراحت و خشمگین میشود

عن ابی عبد الله صلی الله علیه وسلم أَنَّهُ قَالَ مَنْهُوَ مَنْ لَا يَشْبَعَانِ مَنْهُوَ عِلْمٌ وَمَنْهُوَ مَالٌ

دو حریص و آزمندند که سیر نمیشوند حریص و آزمند علم و دانش و حریص و آزمند مال و دارایی (1)

ارزش کتاب و مطالعه

در اهمیت و ارزش کتاب همین بس که همه پیامبران الهی، کتاب داشتند، و حتی آنهایی که با کتابی خاص مبعوث نبوده اند، باز بر اساس پیامبران قبل خود رفتار مینموده‌اند کتاب به منزله شاه‌رگ اجتماع، است که از مسیر آن مهمترین مواد حیات روحی یعنی علم و دانش و کمال، تا دورترین نقاط عالم به همه افراد

بشر میرسد

حدود صدها هزار سال است که بشر حرف میزند و سخن میگوید در صورتی که

از تاریخ کتابت و نوشتن بیش از شش یا هفت هزار سال نمیگذرد ولی پیشرفت و ترقیات شایانی که بشر در عرض این مدت که با کتابت و نوشته آشنا شد، بدست آورد، با زمانی که فقط حرف میزد قابل مقایسه نیست و به برکت کتاب و نوشته جهش پیدا کرد؛ در اختراعات و اکتشافات در ابعاد مختلف پیشرفت شایانی کرد و هر روزی به اندازه سالی و هر سالی به اندازه قرنی در مسیر ترقی افتاد و از زمانیکه

ص: 17

فن چاپ اختراع شد این حرکت و جهش واقعاً حیرت آور و بهت انگیز شد.

کتاب از عالی ترین غذاهای روح و شفا بخشترین داروی معنوی انسان است. زیرا همچنین که بدن انسان احتیاج به غذا و ورزش دارد، عقل او هم نیاز به تغذیه دارد غذا مغز مطالعه، و ورزش آن تفکر و اندیشه و تأمل در آنچه خوانده است میباشد.

«دکارت: مطالعه را مکالمه با نجیب ترین اشخاص قرون گذشته تعبیر نموده است.»

امرسن حکیم بزرگ امریکائی میگوید:

کسی که با کتاب زندگی میکند همیشه زنده است و با کسانی که هرگز نمی میرند سر و کار دارد او در یادداشتهایش چنین نوشته است

روزهایم» را با کتابهای گذشتگان بسر میبرم افکار با عظمت آنان چشم و دیده ام را روشن میسازد در کتابخانه دوستانی دارم که هرگز از من ملول نمی شوند، بلکه همیشه مرا دوست دارند، از این روش و روز با آنها بسر میبرم، هنگام خوشی از وجود آنان لذت میبرم و هنگام غم بوسیله آنان از غم و اندوه درونی رهائی می یابم.»

من چون به اهمیت این دوستان ظاهراً خاموش پی برده ام و میدانم که چقدر به آنها مدیونم گاه گاهی بر اثر حق شناسی قطرههای اشک برگونه هایم می لغزد. همیشه اندیشهی من نزد رفتگانی است که این کتابهای گران بها را پدید آورده اند و پیوسته با آنها زندگی میکنم و میندازم که آنها هرگز نمرده اند و من تا زمانی که آثار آنان دمساز هستم هرگز نمی میرم با بیم و امید آنان شهید میشوم حقایق را درک میکنم و به اشتباهات پی میبرم و با تواضع و احترام به دستورها و تعلیمات

ص: 18

آنها گوش فرا میدارم من نیز بزودی به آنها ملحق خواهم شد و همه بسوی ابدیت خواهیم رفت ولی نام آنها بر روی کارتها ثبت شده و از گرد، ایام پرده فراموشی بر روی آنان نخواهد نشست و تا ابد نامشان مانند روحشان زنده خواهد بود .

درباره ی ابن رشد اندلسی مینویسد از موقعی که وی خود را شناخت حتی یک

روز از عمر خویش را بدون مطالعه نگذرانید و این فیلسوف بزرگ اسپانیائی بود که برای نوشتن کتابهای خود ، ده هزار ورق سیاه کرد.»

نابغه شرق ابن سینا مردی پرکار و پر مطالعه بود، او روزها را صرف رسیدگی به کارهای اجتماعی میکرد و شبها را به مطالعه و تحریر میگذراند و نتیجه آن شد که او در پی عمر کوتاه خود بتواند چهل کتاب در صد و بیست جلد بنویسد ، لازم به تذکر است که ابن سینا به قدری غرق در تحقیق و مطالعه و کتاب بود که حتی در خواب هم تفکر و اندیشه مشغول بود چنان که خود او مینویسد: بسیاری از مسائل را در خواب حل کرده ام.».

ابونصر فارابی، که یکی از بزرگترین و معروفترین دانشمندان و فلاسفه ایران

است ، او اولین فیلسوف بزرگ ایران بعد از اسلام است و تقریرها و تحقیقهایش مثمر ثمر برای آیندگانی چون بوعلی سینا و ابوریحان بیرونی شد ، او به علت مطالعات زیادش در آثار ارسطو به معلم ثانی لقب یافت ، وی در زمانی خودش ، از نظر اقتصادی وضعی خاص و بسیار بحرانی داشت برای مطالعه کتابهایش شبها از نور چراغ پاسبانان محلی استفاده میکرد و بدین گونه به تحقیق پرداخت . از مرجع عالی قدر اسلام مرحوم آیت الله بروجردی رحمه الله را نقل میکنند که میگفت یک شب دربارهی یکی از مسائل علم اصول ترتب " فکر میکردم و مینویشتم چنان سرگرم مطالعه و فکر و نوشتن بودم که رنج بی خوابی را متوجه نبودم ، یک

مرتبه صدای مؤذن بگوشم رسید متوجه شدم که هوا دارد روشن میشود و من از آغاز شب تا صبح سرگرم کار بودم

علامه طباطبائی قدس سره در بیوگرافی خود مینویسند: هرگز نسبت به تعلیم و تفکر، درک خستگی و دلسردی نکردم و زشت و زیبایی جهان را فراموش نموده و تلخ و شیرین حوادث را برابر مینداشتم. بساط معاشرت غیر اهل علم را بکلی برچیدم در خور و خواب و لوازم دیگر زندگی به حداقل ضرورت قناعت نموده و باقی را به مطالعه می پرداختم. بسیار میشد، بویژه در بهار و تابستان (که شب را تا طلوع آفتاب با مطالعه میگذراندم و همیشه درس فردا را شب پیش مطالعه میکردم و اگر اشکالی پیش میآمد با هر خودکشی بود حل مینمودم و وقتی که به درس حضور می یافتم از آنچه استاد میگفت قبلاً روشن بودم و هرگز اشکال و اشتباه درس پیش استاد نبردم

آری آنچه خواندید قطره ای بود از اقیانوس تلاشهای شبانه روزی بعضی از دانشمندان دنیا! در اینجا ذکر چند نکته ضرورت دارد.

کسانی که با کتاب و مطالعه سروکار ندارند، باید بدانند که در دنیای تاریک و صامتی بسر میرند دنیائی که تاریکتر از شب میباشد چنین انسانهایی باید بدانند کتاب بهترین و مفیدترین مونس تنهایی و بی آزارترین و مهربان ترین رفیق راه میباشد.

کتاب به پست ترین افراد بشر فرصت میدهد تا با اندیشه و مغز کاملترین و

شیرین ترین افراد تماس بگیرند، بدون هیچگونه تشریفاتی از آنان استفاده کنند کتاب روابط خلق و خالق مهربان را استوار میکند و انسان را به وظائف خود آشنا مینماید و علاقه و محبت او را به خدا محکم و بارور میگرداند

ص: 20

:کتاب اسرار پیروزی و شکستهای گذشتگان را در برابر چشم خواننده مجسم

میکند و رموز کامیابی و موفقیت را شرح میدهد.

:کتاب علاوه بر آنکه مغز انسان را پرورش میدهد بر تجارب او نیز می افزاید که از زندگی عادی و مبتذل روزانه رهایی یافته و دمی در عوالم تازه و مرموز سیر میکند .

:کتاب بزرگترین سرمایه معنوی ملت‌های دنیا است و بهترین وسیله تماس نسل ها و نژادها میباشد

کتاب پرده های زمان و مکان را به کنار میزند و افکار را به آموزش و تفاهم وا

میدارد و چون فروغی دامن گستر بر زوایای مغز انسان میتابد و پدیده های فکری انسانهای بزرگ را در اختیار پژوهندگان قرار میدهد .

:کتاب درهای سعادت و توفیق را به روی شما میگشاید

و به وسیله ی کتاب است که شهپر دانش و فرهنگ بر بالای شما سایه می.گسترد و هیچ ملتی ، هیچ چیز ارزنده ای را بدون داشتن کتاب ، نمیتواند عرضه کند ،

زیرا مایه ی اصلی همه چیز حتی وسائل ارتباط جمعی از کتاب است .

سخن را در این قسمت با سخنان گوهر بار معصومین علیهم السلام به پایان میبریم.

«قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ تَسَلَى بِالْكِتَابِ لَمْ تَقْتُلْ صَلْوَةً»

هر کس دل به کتابها، ببندد آسودگی خاطر را از دست نداده است . (1)

وَ عَنَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : الْكِتَابُ بَسَاتِينُ الْعُلَمَاءِ . (2)

کتاب باغستان دانشمند است.

ص: 21

1- غرر الحکم صفحه 636 .

2- غرر الحکم ص 49

«قال الصادق (عليه السلام): اِحْتَفِظُوا بِكُتُبِكُمْ فَإِنَّكُمْ سَوْفَ تَحْتَاجُونَ إِلَيْهَا» (1)

حضرت صادق الله فرمودند کتابهایتان را نیک نگاهداری کنید، زیرا بزودی به آنها نیازمند خواهید شد.

پیوسته کتاب همزبان علماست *** دمساز و رفیق مهربان علماست

با این همه گلهای معانی که در اوست *** باغ حکما و بوستان علماست

ابولقاسم حالت

لذات دنیوی همه هیچ است پیش من *** در خاطر از تغیر آن هیچ ترس نیست

روز تنعم و شب عیش طرب مرا *** غیر از شب مطالعه و روز درس نیست

منسوب به خواجه نصیر الدین طوسی

مطالعه و رشد فکری

مطالعه و کتاب خوانی از تفریحاتی است که در رشد فکری و روحی مردم فوق العاده موثر است و اگر با ذوق و اشتیاق همراه باشد، لذت بخش و نشاط انگیز

است.

حضرت علی (علیه السلام) میفرماید با مطالب حکیمانه ی نوین و شگفت، جانهای خود را نشاط دهید، زیرا روان هم مانند بدن خسته می شود. (2)

ص: 22

1- اصول کافی ج 1 ص 52 .

2- سفینة البحار ج 1 ص 53

گفتار حکیمانه که از راه مطالعه و یا نشست و برخاست با دانشمندان به دست

آید، به روح نشاط میبخشد و نیروی فکری را زیاد میکند .

جوانان باید مقداری از ساعات فراغت را به مطالعه مفید اختصاص دهند و اگر در آغاز کار انس و علاقه ای به کتاب نداشته باشند، تکرار و تمرین و انتخاب کتابهای سودمند موافق با ذوق میتواند آنها را علاقمند سازد.

ما اگر بتوانیم نسل جوان را به مطالعه عادت دهیم گامی بزرگ در راه پیشرفت فکری آنها برداشته ایم، و در برابر انحراف و فسادشان سدّی نیرومند و بلند قرار داده ایم، چرا که عادت نداشتن به مطالعه باعث میشود که ساعتهای فراغت جوانان به تفریحاتی غلط بگذرد و این سرمایهی گرانقدر جوانی و فرصت را بیهوده از دست بدهند.

عادت چیست؟

عادت شبیه به ورق تا شدهای میماند که دفعه ی اول به سختی تا میشود ولی برای دفعات بعد به آسانی و بسیار سهل تا میخورد و شاید به همین دلیل باشد که دانشمندان علم اخلاق، حتی از تکاب یک عمل ناروا را روا نداشته چون تکرار

آنها موجب عادت به ردائل اخلاقی میشود و ترک آن بسیار مشکل!

شما اگر تاکنون به اتلاف وقت و تبلی و بی حوصلگی عادت داشته اید از همین اکنون میتوانید با تصمیمی قاطع و استوار، عکس آنها را عمل کنید و با تکرار عمل، عادت تازه و مثبتی را پدید آورده و جایگزین آن عادت منفی سازید، انجام یک عمل هر چند در آغاز برایتان مشکل باشد ولی با تکرار آن بسیار سهل و آسان میگردد و به قول آلمانیها اول هر کار مشکل است.

سعیدیا دی رفت و فردا همچنان معلوم نیست *** در میان این و آن فرصت شمار امروز را

فرصتها یکی از سرمایه‌های بزرگ بشر است در طول زندگانی، اما از آنجا که دسته‌ای روح کار امروز را به فردا انداختن دارند، این فرصتها را که کلید طلائی راز کامیابی است از دست می‌دهند. در صورتی که نه تنها کار امروز را نباید به فردا انداخت بلکه اگر امکان دارد، باید کار فردا را هم امروز انجام داد

از ابومسلم خراسانی پرسیدند راز کامیابی شما چه بوده است؟ گفت هرگز کار امروز را به فردا نیفکنم، چه بسا نیروئی که برای تأخیر انداختن کار مصرف میشود برای انجام خود آن کار کافی باشد

خلاصه بهترین لحظه استفاده از فرصت در جوانی است برای کار کردن و دانش آموختن، جوانی کانون نیرو و قوت و مظهر زیبایی و جمال است. جوانی سرشار از وجد و نشاط و لبریز از عشق و امید است.

استعدادهایی که در جسم و جان جوانان نهفته است و شرایط مساعدی که برای تعالی و تکامل در نهاد آنان وجود دارد، اگر بدرستی مورد استفاده و بهره برداری قرار گیرند، میتوانند پایه‌ی اساسی سعادت نسل جوان برای تمام دوران عمر باشند.

اولیاء گرامی اسلام علیهم السلام به منظور بیان ارزش جوانی و همچنین استفاده از فرصتهای جوانی و برای تأمین سعادت نسل جوان، ضمن بیانات خود یادآوریهایی فرموده و معتنم شمردن این فرصتهای گرانبها را به پیروان خود با تأکید خاطر نشان کرده اند.

قال علی (علیه السلام) بَادِرِ شَبَابِكَ قَبْلَ هِرْمِكَ، وَصِحَّتِكَ قَبْلَ سُقْمِكَ» (1)

امام علی (علیه السلام) فرمودند

دریاب جوانیت را قبل از پیری و سلامتت را قبل از بیماری

« قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إِنَّ لِرَبِّكُمْ فِي أَيَّامِ دَهْرِكُمْ نَفَحَاتٍ أَلَا فَتَعَرَّضُوا لَهَا» (2)

رسول اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) می فرمودند:

در ایام زندگی شما ، لحظاتی فرا میرسد که در معرض نسیم الهی قرار میگیرید و فرصت مناسبی بدست می آورید، بکوشید که از آن فرصتها استفاده کنید، و خویشتن را در مسیر فیض الهی قرار دهید. متأسفانه فرصتهائی که بر سر راه زندگی بشر در تمام شئون مادی و معنوی پیش می آید ناپایدار و زودگذر است و ممکن است بر اثر کمترین مسامحه و سهل انگاری بزرگترین فرصت ثمر بخش از کف برود و برای صاحبش تنها شکست ندامت باقی نماند

به همین جهت اولیاء گرامی اسلام علیهم السلام در برنامه های تربیتی خود این نکته را مورد توجه مخصوص قرار داده و همواره خطر از دست رفتن فرصتها را به پیروان خود خاطر نشان نمودهاند.

قال رسول الله (صلی الله علیه وآله وسلم) مَنْ فَتِحَ لَهُ بَابٌ خَيْرٍ فَلْيَنْتَهِزْهُ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي مَتَى يُعَلَّقُ عَنْهُ (3)

رسول اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) فرموده است آنکس که به رویش در خیری گشوده

ص: 25

1- غرر الحکم ص 159

2- بحار الانوار: ج 68 ص 221 .

3- بحار الانوار: ج 74 ص 166

غنیمت بشمارد و از فرصت استفاده کند زیرا نمیداند چه وقت آن در به رویش بسته میشود

«قَالَ عَلِيٌّ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) الْفُرْصَةُ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ فَانْتَهِزُوا فَرَصَ الْخَيْرِ» (1)

علی علیه السلام فرموده است: فرصت مانند ابر از افق زندگی میگذرد مواقعی که فرصت های خیری پیش میآید غنیمت بشمارید و از آنها استفاده کنید.

کاروان رفت و تو در خواب و بیابان در پیش *** کی روی ره ز که پرسى چه، کنى چون باشى

کشاورز باید از فرصت مساعد آب و هوا و زمین استفاده کند و با سعی و کوشش در شخم زدن و بذر ریختن و مراقبت کردن، وظائف خود را بدرستی انجام دهد تا محصولی بدست آورد، محصل باید از فرصت مناسب و شرایط مساعد کتاب و مدرسه و معلم و محیط امن و سلامت خود استفاده کند و با جدیت در تحصیل علم و تمرین و مطالعه بکوشد تا به مدارج علمی نائل گردد.

بیمار باید از فرصت وجود طیب و دوا و پرستار و بیمارستان استفاده کند و با سعی و مراقبت در استراحت و پرهیز و استفاده از داروهای مفید خویشتن را درمان نماید گمراهان و بدکاران باید از وجود تعالیم الهی و رهبران روحانی و عقل و درایت خویشتن استفاده کنند، و با مجاهده خود را در صف پاکان و نیکان در آورند و بدینوسیله موجبات خوشبختی و سعادت ابدی خویش را فراهم نمایند.

خلاصه استفاده از فرصتهای مناسب و بهره برداری از شرایط مساعد، پایهی

ص: 26

اساسی موفقیت و پیروزی بشر در جمیع شئون مادی و معنوی است، عاقل ترین مردم کسانی هستند که همواره از شرایط موجود استفاده میکنند و هیچ فرصتی را به رایگان از دست نمیدهند.

جوانانی که خواهان سعادت و خوشبختی خود هستند لازم است این چند نکته را همواره بخاطر داشته باشند.

1- دوران جوانی یکی از بهترین و پرجزترین فرصتهای ثمر بخش در طول زندگانی بشر است.

2- استفاده از فرصت جوانی و سعی و کوشش در راه بهره برداری از آن، شرط اساسی کامیابی و موفقیت آدمی است.

3- خوشبختی و بدبختی هر انسانی در ایام جوانیش پی ریزی میشود، جوانی

که از فرصت شباب بخوبی استفاده میکند، توانسته است با این عمل زمینهی سعادت خود را برای تمام ایام زندگی فراهم آورد.

4- عمر جوانی کوتاه و فرصت شباب زودگذر است یک روز غفلت و سستی باعث حسرت و خسران و مایهی ندامت و پشیمانی در تمام ایام زندگی است.

نظم و مدیریت حافظه

قال علی أوصيكم بتقوى الله و نظم أمرکم (1)

من شما فرزندانم را به پیروی از دستورات خدا و نظم و انضباط در زندگی توصیه میکنم

نظم و انضباط یکی از واژه های پیروزی مردان بزرگ میباشند که در دوران

ص: 27

زندگانی خویش به آن پایبند بوده‌اند .

ما اگر بخواهیم مطالعات صحیح و پر بار داشته باشیم باید مدیریتی بر حافظه ی ما حکمفرما باشد .

استاد شهید آیت الله مرتضی مطهری در این باره چنین میگویند.

افراد از نظر هوشی، فهم ، استعداد و حافظه با یکدیگر اختلاف دارند. انسانهای رشید از حافظه خود بهره برداری صحیح میکنند ولی آدمهای غیر رشید ، ممکن است ، حافظه بسیار نیرومندی نیز داشته باشند اما نتوانند از آن استفاده کنند ، آدم غیر رشید تصور میکند حافظه یک انبار است ، انباری که باید دائماً آن را پر کند . عیناً مانند انبار یک خانه که احياناً وارد می‌شوی میبینی یک تکه حلبی ، یک قطعه فلز یک میز شکسته یک صندلی شکسته در آنجا افتاده است . اما آدمی که رشید باشد منظم باشد در بهره برداری از حافظه خود دقت میکند اولین کاری که انجام میدهد ، عمل انتخاب است یعنی حافظه خود را مقدس می شمارد، حاضر نیست هر چه شد در آن سرازیر کند حساب میکند که دانستن چه چیزهایی برای او مفید است و چه چیزهایی بی فایده است. مفیدها را درجه بندی میکند و مفیدترها را انتخاب میکند سپس آنها را در حافظه خویش می‌شمارد ، آن چنانکه امانتی را به امینی می‌سپارد و در خود سپردن دقت میکند ، یعنی واقعاً بطور دقیق و روشن آن را وارد ذهن میکند و سپس تحویل حافظه میدهد

مثلاً کتابی را مطالعه میکند و یک بار میخواند ، انسان کتاب را بار اول به قصد

لذت میخواند در این صورت نمیتواند در مورد مطالب کتاب ، حساب و قضاوت کند دوم میخواند، حتی قویترین حافظه ها نیازمند است که یک کتاب مفید را

دور لا اقل دوبار پشت سر هم بخواند

ص: 28

پس از آن مطالب را تجزیه و تحلیل و دسته بندی میکند و هر مطلبی را با توجه

به اینکه از چه دسته مطالب است به حافظه میسپارد ، بعد کوشش میکند که کتاب دیگری را در دستور مطالعه قرار دهد که در موضوع کتاب پیشین است حتی الامکان تا از موضوعی فارغ نشده است و در حافظه بصورت روشن و منظم نسپرد است وارد موضوع دیگر نشود.

اشتباه است اگر انسان یک کتاب را مانند یک سرگرمی مطالعه کند و قبل از آنکه مطالب کتاب درست جذب ذهن شده باشد و ذهن فرصت تجزیه و تحلیل پیدا کرده باشد به کتاب دیگر و موضوع دیگر بپردازد. امروز کتب تاریخی، فردا روانشناسی ، و پس فردا مثلاً کتب مذهبی مطالعه کند ، همه مخلوط میشوند و حکم انباری بینظم را پیدا میکند

انسان رشید (و منظم) کتابها و مطالبی را که برای خود لازم میدانند جمع می کند آنها را مکرراً مطالعه و دسته بندی و سپس خلاصه میکند و خلاصه را یادداشت و به حافظهی خود میسپارد بعد به موضوع دیگر می پردازد.

چنین فردی اگر حافظه اش ضعیف هم باشد از آن حداکثر استفاده را میکند و

مثل کسی میشود که کتابخانه منظمی با قفسه های مرتب دارد ، کتابخانه ای که هر قفسه اش به کتاب معینی در رشته خاص مربوط میشود بطوری که هر کتابی را که بخواهد فوراً دست میگذارد روی آن و آن را می یابد، اما اگر غیر از این باشد، همانند آدمی است که کتابخانه ای با هزارها کتاب داشته باشد اما کتابها روی یک دیگر ریخته است هر وقت کتابی را بخواهد ساعتها باید دنبالش بگردد تا پیدا کند.

این بود مثالی از مدیریت صحیح و ناصحیح در مورد بهره برداری از یک قوایی

هوشی و عقلانی انسان

چگونه کتاب بخوانیم؟

قال الصادق (عليه السلام)

«كثرة النظر في العلم يفتح العقل» (1)

امام صادق (عليه السلام) فرموده است مطالعه ی بسیار و پیوسته در مسائل علمی ، باعث شگفتگی عقل و تقویت نیروی فکر و فهم است.

یکی از مسائل مهم روش مطالعه است

کسانی که میخوانند از کتاب مورد مطالعه بهترین برداشت و فایده را ببرند و

ص: 30

1- بحار الانوار: ج 1 ص 159

همچنین کسانی که می‌خواهند تحقیق در یک مکتب بکنند و از فرصت مطالعه حداکثر استفاده را ببرند.

ضروری است قبل از شروع به مطالعه یک کتاب، نخست روش مطالعه را بیاموزد و اینک آنچه را که برای کیفیت مطالعه و چگونه کتاب خواندن، دانستنش ضرورت دارد با هم مروری میکنیم

1- به هنگام غروب آفتاب و بطور کلی در نور کم و خفه هرگز مطالعه نفرمائید .

2- سعی کنید با شکم پر و معده ی لبریز ، مطالعه نکنید ، و همچنین مطلوب ترین درجه حرارات اطاق مطالعه برای اغلب اشخاص ، حدود بیست درجه سانتیگراد بالای صفر میباشد

3- موقع مطالعه بکوشید محیط اطراف شما تا حد امکان آرام و ساکت باشد

صدای رادیو و تلویزیون ، و گفتگوهای بلند مزاحم مطالعه صحیح و جدی شما

خواهند بود.

4- مراقبت کنید که فاصله ی کتاب با چشمان شما در حد معین سی سانتی متر

باشد و از کمتر شدن این فاصله پرهیز کنید

5- به هنگام مطالعه از انعکاس تند نور بر روی صفحه کاغذ حتماً پرهیز کنید با

مواظبت بر این کار ، چشمان شما از مطالعه دیرتر خسته خواهد شد

6- به هنگام مطالعه جهت پیشگیری از خستگی زودرس چشم بهتر است نور از سمت راست و با فاصله دور از کاغذ باشد و به هنگام

نوشتن در ضمن آن که نور باید از سمت چپ باشد بهتر است که نور ملایمی هم از پشت سر و یا از سمت راست بر کاغذ بتابد و اگر به

اینصورت عمل ، شود پیوسته نور معتدلی بر روی صفحه مورد مطالعه ی شما خواهد بود و از خستگی زودرس چشم که بوسیله تاییدن نور

تند بر روی پدید می آید ، پیشگیری خواهد شد ، همچنین براق بودن

صفحات کاغذ در خستگی زودرس چشم مؤثر است.

7- اگر چشمانتان از مطالعه خسته شد، سعی کنید برای چند دقیقه هم که شده مطالعه را کنار گذاشته و به کار دیگری بپردازید.

8- مواظب باشید در حال راه رفتن یا موقعی که سوار اتوبوس یا اتومبیل هستید، مطالعه نکنید از نظر پزشکان برای چشم بسیار مضر است.

9- در مواقع خوردن غذا یا نوشیدن چای از مطالعه پرهیز کنید

10 - قبل از خواندن هر کتابی، چنانچه آن کتاب غلط نام داشته باشد اول غلطها را تصحیح کنید و بعد مطالعه را شروع کنید

11- اگر معنای کلمه یا جمله ای را به هنگام مطالعه متوجه نشدید، هرگز بی تفاوت از کنار آن نگذیرید بلکه برای تکامل علمیتان باید آن را یادداشت نموده و از کتاب لغت جویا شده و یا از شخصی وارد و مطلع سؤال نمائید.

12 - در موقع مطالعه و خواندن کتاب یک قلم یا مداد هم در دست داشته باشید 13 - به مطالب خوب و جالبی که برخورد کردید یک علامت ضربدر (*) در حاشیه آن مطالب با قلم یا مداد بزنید.

14 تا آخر کتاب را که خواندید سعی کنید حداقل یکبار فقط آن قسمتهای علامت ضربدر (0) خورده را مطالعه کنید.

15- هر یک از مطالب علامت خورده که بنظرتان جالب تر و عالی تر و بهتر آمد بلافاصله علامت ضربدر (0) را به علامت ستاره (*) تبدیل کنید تا برایتان مشخص تر گردد.

16 - سعی کنید قسمتهایی را که علامت ستاره (*) زده اید در دفتری مخصوص یادداشت کنید تا هم مطالب بیشتر در ذهنتان بماند و هم بهترین مطالب را در مجموعه ای گرد آوری کرده باشید تا در موارد لازم از قبیل تهیه ی یک مقاله، یک

نت سخنرانی و یا هر کار علمی و اجتماعی، دیگر بتوانید حداکثر استفاده را، از آن دفتر مخصوص بنمایند.

17- بهتر است دفترهای متعددی تهیه کنید و هر کدام را مخصوص چند موضوع قرار دهید و پس از هر مطالعه یادداشتهای مورد نظر را در دفتر مخصوص آن موضوع کتاب یادداشت کنید یا فیشهایی که موضوع و مآخذ و شماره در آن درج

شده، باشد تهیه و به حروف الفبائی در موضوعات مختلف طبقه بندی کنید

18- به خاطر بسپارید، اگر مطلبی را هر چند کوتاه خواستید یادداشت کنید، با

ذکر نام کتاب و نام نویسنده، شماره صفحه، شماره جلد، و حتی سال انتشار کتاب باشد، البته اگر مثلاً از یک کتابی هشت مطلب را خواستید یادداشت کنید، لازم نیست که در زیر هر یادداشتی این کار را انجام دهید، بلکه بالای صفحه مینویسد: مطالب ذیل از کتاب (...). استفاده شده است و آنگاه پس از پایان کار یادداشت برداری تان از آن کتاب، بقیه ی خصوصیات ذکر شده را مینویسد.

19- مطالبی که در دفترهای مخصوصی یا فیشهای مطالعاتی جای داده اید

بکشید هر ماه لااقل یک مرتبه مرور و مطالعه نمایند تا آنکه مطالب از خاطرتان

نرفته و پیوسته در ذهنتان مجسم بماند

20- قبل از هر مطالعه باید هدف را مشخص کرد که چرا مطالعه کنیم: مطلبی را میخواهیم بیاموزیم؟ هدفم از این آموختن چیست؟ آیا بخاطر وقت گذرانی است برای تنوع و گفتن است، بخاطر فواید مادی و یا معنوی است، این مطالعه چه تأثیری در زندگی و سرنوشت من دارد و... داشتن هدفی قوی، انگیزه و موجبی برای نوع مطالعه است میتواند محرکی مداوم برای مطالعه ی طولانی تر و حتی عدم احساس خستگی باشد.

21- قبل از مطالعه باید بکشیم فهرست مطالب و رئوس مسائل مورد مطالعه را

از نظر بگذرانیم تا در دور نهائی از آنچه که می‌خواهیم به دست آوریم در ذهن پیدا شود و آنچه را که می‌خوانیم بر اساس یک پیوستگی و نظامی در ذهن استقرار پیدا کند

22- باید سعی کرد که تمرکز ذهنی ایجاد نمود تا تمام تلاشهای مغز متوجه طلب گردد و در سایه ی آن درک مسائل دشوار آسان شود. برای ایجاد تمرکز

نیازمند به دقت ارادی یا عادی هستیم که خوشبختانه در سایه خواستن، علاقه مند شدن آن هم از طریق احیای هدف در ذهن امکان پذیر است.

23- عواملی که موجب پراکندگی ذهن در حین مطالعه میشود باید از بین ببریم

مانند وسایل زینتی از قبیل تصاویر جلب کننده، نقاشیهای خیره کننده نماهای تماشائی و همه طرد شوند. حتی پنجر اطاق به روی خارج باز نباشد که

سر و صدای اطراف وارد شود حتی کتابهای متفرقه عکس روزنامه در پیش روی ما نباشد.

24- مسائل مورد مطالعه را نباید کوچک شمرد وقتی منبعی را برای بررسی برگزیدید با کمال اهتمام و تلاش، با بکار انداختن اراده به مطالعه آن پردازید و از تردید و دودلی و حتی از امروز به فردا انداختن بپرهیزید.

25- خواندن با تمام وجود، یعنی اینکه مطالب را با تمام وجود و با عشق و علاقه باید مطالعه کرد، باید ارزش و اهمیت آن را در ذهن زنده نمود و حتی برای هر نکته فایده ای تراشید، و وضع و شرایط خود را در آن وضع سنجید و ارزیابی کرد. باید اندیشید که دانستن یا نداشتن یک مطلب چه تفاوتی برای او پدید می آورد.

26 - مطالب را نباید خواند، نه بلند و نه آهسته فقط باید مطالب را از برابر چشم داد، یا، چشم آن را ببیند و رد شود. در مطالعه جز ذهن و چشم چیزی نباید کار کند منظور این است، بدن دست و پا و دیگر اعضاء ساکت باشند، حتی زبان نیز کار

نکند، لب نیز نجنبند، این کار که مطالعه صامت نامیده میشود چرا که میزان سرعت مطالعه را بالا میبرد و کار آن را آسان تر میسازد خواندن هم عبارت‌ها اداء و تلفظ تمام کلمه‌ها ضمن ایجاد خستگی موجب پریشانی حواس میشود

27- برای وصول به هدف سریع خوانی این نکات ضروری است

1- تنها با چشم بخوانید.

2- سعی نکنید کلمه بکلمه را بفهمید و از آن بگذرید بلکه توجه تان به درک یکپارچه مطالب باشد.

3- چشم را درست بکشائید تا سطح وسیع تری از عبارات کتاب را ببینید.

4- انگشت روی خط نکشید و یا با وسیله‌های خطوط را نشان ندهید

5- سر هر مسئله‌ی جزئی خود را معطل نکنید

6- درباره مطالب عادی یا توضیحی روی کلمه‌ها و لغات تکیه نکنید مگر آنکه

اصطلاحی خاص و یا نکته‌ای فوق العاده باشد

7- مطالب را در صورت امکان در برابر چشم عبور دهید و یا چشم را بر آن

بگذرانید که این کار خسته کننده تر از نوع اول است.

در مجموع سرعت در مطالعه داری اهمیت خاص شده و در سایه‌ی تمرین میتوان حتی آن را به دقیقه‌ای 250 تا 300 کلمه رسانید.

آیا میدانید کسانی هستند که بر اثر تمرین و ممارست با سرعت 1000 کلمه در دقیقه مطالعه میکنند و به اندازه‌ی کافی درک مطلب هم می‌نمایند

29- برای استقرار مطالب در ذهن میتوانیم این اصول را رعایت کنیم:

1 - مداوم خوانی

2- تکرار مطالب مهمی که علامتگذاری شده در حاشیه کتاب.

3- تعمق، یعنی هدف کلی باید درک عمقی و صحیح، باشد نه انجام یک وظیفه

ص: 35

صوری براین اساس :

الف - هیچ وقت موضوعی را نفهمیده نباید به ذهن، سپرد چون این امر چیزی به ذهن نمی‌افزاید

ب لغات مشکل اصطلاحات و مقررات را باید در ذهن توجیه کرد

ج- به هنگام خواندن باید کوشید مسائل را مورد انتقاد و تفکر و بررسی قرار داد. د- در برخی موارد ضروری است که موضوع خوانده شده را برای خود شرح دهیم گاهی روی مسئله ای و تا مرحله کشف حقیقت آن تلاش نمائیم.

30- برای تقویت روحی

الف - به خود اطمینان دهیم که پیشرفت خواهیم کرد

انگیزه ها و محرکهای مطالعه را باید همیشه در ذهن زنده نگه داشت تا شوق به مطالعه بطور دائم باشد مثل وصول به هدف مادی از کسب نام کسب شهرت و

عنوان و انگیزه معنوی - از رضای خدا تقرب به، او خدمت به بشریت

ج- و به خود تلقین کنید که به مسائل مورد مطالعه علاقمندید زیرا رکن اصلی تلاش و تحقیق عشق و علاقه است

د- علاقه اکتسابی است با تلقین و تشویق خود میتوان آن را افزایش داد و در جمع وجود آن مایهی عدم احساس خستگی است.

استراحت در مطالعه

31- استراحت برای مطالعه امری ضروری است و لازم است در فاصله زمانی استراحتی برای چند دقیقه بعمل آید ذهن فقط در دقایق معینی میتواند آمادگی پذیرش مطالب و فراگیری آن را داشته باشد پس از آن، مدت خسته و ملول

می‌شود مدتی که در یک جلسه مطالعه برای بزرگسالان میتوانیم در نظر بگیریم حدود 45 الی 50 دقیقه است که پس از آن یک استراحت 10 الی 15 دقیقه لازم خواهد بود.

ص: 36

اگر بتوانیم در شبانه روز حدود 4 ساعت مطالعه مستمر داشته باشیم در فاصله ربع 15 دقیقه باید استراحت پرداخت و بطور یقین بازده چنین مطالعه ای از

بازده 4 ساعت مطالعه بدون استراحت بیشتر است. در دقایق مربوط به استراحت است از جای خود، برخیزیم دیگر فکر نکنیم خود را در معرض هوای آزادی قرار دهیم قدم بزنیم چشم به نقاط دور دست بدوزیم مناظر زیبا را بنگریم و حتی لقمه غذایی و پاشکلاتی را در دهان بگذاریم و از طرف دیگر انتخاب کتاب از لحاظ نوع کاغذ و حروف چاپ در به تاخیر انداختن زمان شروع خستگی مؤثر است. مثلاً کاغذ کتاب اگر مات باشد بهتر است زیرا کاغذ براق چشم را خسته میکند و یا اگر حروف چاپ درشت و سیاه طول) حرف 3 و عرض آن 5/1 میلیمتر باشد چشم را کمتر خسته می کند.

32- بهترین زمان برای مطالعه و درک دانستنیها ساعات پایانی هر شب و ساعت اولیه بامداد است و علما بزرگ اخلاق ما هم بیدار ماندن در ساعت آخر شب و نخوابیدن پس از اذان صبح را پیوسته به دانشجویان حوزههای علمیه توصیه می نموده اند.

33- کتاب مورد مطالعه را بصورت پراکنده نخوانید و سعی کنید از اولین کلام تا آخرین جمله اش را با دقت تمام مطالعه کنید

34- اگر پشت میز مطالعه میکنید میز شما نباید براق باشد و در صورت لزوم باید با پوشش مات سطح میز را بپوشانید تا انعکاس نور در چشم موجب خیرگی و خستگی چشم نگردد

35- بکوشید به محض نشستن پشت میز مطالعه را شروع کنید و نگذارید وقت

شما صرف کارهای بیهوده شود شما باید بی درنگ به امور مربوط به مطالعه

،پردازید کتاب مورد مطالعه را باز کنید، موضوع را، بخوانید یادداشت خود را بیرون بیاورید و آغاز به خواندن کنید زیرا در این صورت تمرکز حواس خیلی زودتر برای شما حاصل میشود و در غیر این صورت جز انصراف حواس و تخیلات پوچ حاصل ندارد.

36 ساعت مطالعه تان را تقسیم کنید و بکوشید که ساعت معینی از روز را برای مطالعه و خواندن یک درس بخصوص کنار بگذارید عادت اندیشیدن به یک، موضوع در هر روز سبب تمرکز ذهن انسان در آن ساعت میشود و همچنین این آمادگی موجب میشود کوشش کمتری برای حفظ و ادامه توجه به موضوع مطالعه لازم آید بلکه خود به خود و به اصطلاح بطور اتوماتیک زمینه برای فراگیری فراهم می شود

37- در میان مطالعه دو موضوع شبیه یا مربوط به هم حتماً کتاب و موضوع

دیگری را مورد مطالعه قرار دهیم و یا با زمان مختصری، وقفه استراحت و تنفس بین مطالعه آن دو موضوع مشابه هم داشته باشید که در این صورت هم احساس خستگی کمتر و هم موجبات فراگیری کاملتری را فراهم کنید

38- به آنچه میتوانیم فکر کنیم مطلبی را یکباره رد یا قبول نکنیم چون این امر دام خطرناکی برای ذهن ماست

39- در ذهن خود نویسنده را انتقاد کنید از او سؤال نمائیم اشکال، بگیریم خود را در جای او بگذاریم و خلاصه پس از نقد و بررسی آن را قبول کنیم این امر در حقیقت نوعی جبهه گیری علیه واردات ذهن ماست

40- مطالب را در ذهن دسته بندی و به آن نظم منطقی دهیم تا روابط علت و معلولی آن کشف و مشخص و بیشتر در ذهن بماند.

41- پس پایان مطالعه یک، بخش یک فصل یا یک کتاب سعی شود که مطالب

دوره، گردد رؤس مطالب سرفصلها و عناوین را بار دیگر از نظر بگذرانیم و حتی مطالب آن مورد اظهار نظر مجدد قرار گیرد و با دیگران در این باره بحث و گفتگو کنیم

42- همیشه سعی کنید کتابی را بخوانید که برایتان مفید باشد نه آنکه جلد قشنگی طرح خوبی با شهرت بیشتری داشته باشد و بهتر است در این مورد از اشخاص بی طرف و خیرخواه و استادان دلسوز و مطمئن، خود کمک فکری بگیرید و آنها راهنمای شما باشند نه خود شما.

43- هرگز به هنگام خرید یا مطالعه ی یک کتاب، فقط به سرشناسی و مشهور بودن نویسنده ی کتاب فکر نکنید، زیرا چه بسیار نویسندگانی که مطالعه ی کتابهایشان برای هر فردی ضرورت کامل دارد و بسیار لازم است اما آن

نویسندگان خیلی مشهور و معروف نیستند .

«أَنْظُرْ إِلَى مَا قَالِ وَلَا تَنْظُرْ إِلَى مَنْ قَالِ» (1)

توجه به کلام داشته باشید نه سخنگوی کلام

متأسفانه کتاب های بسیار خوب و ارزنده ای چه قبل و بعد از انقلاب اسلامی به

چاپ رسید ولی بخاطر هم خط نبودن یا عدم شهرت، نویسنده، از صحنه مطالعه ها خارج و به فراموشی سپرده شده است و این خود یک فاجعه فرهنگی میباشد!

44- بکوشید هرگز روی نویسنده ی یک کتابی حساسیت نشان ندهید، بلکه قبل از هر چیز به مندرجات و نوشته های داخل آن کتاب و صحت و سقم آنها بیندیشید

45- بطور کلی اگر در حین مطالعه به اشکال و یا انتقادی برخورد کردید، برای

ص: 39

میان گذاشتن با نویسنده کتاب یا شخصیتی صلاحیت دار حتماً آن را یاد داشت

نمائید .

46- مواظب باشید که خواندن کتابهای متفرقه وقت تحصیلی تان را نگیرد، یک محصل یا دانشجو درست است که باید مطالعات متفرقه و غیر درسی هم داشته باشد اما در ساعتهای غیر درسی و در اوقات فراغت این کار را باید انجام داد، نه بقول معروف: هر چه پیش آید خوش آمد، متأسفانه محصلینی را میبینیم که در روزهای آغاز تحصیل، به جای هر گونه اشتغال صحیح به اصول درسها، به مطالعه کتابهای متفرقه میپردازند، آن هم کتابهای فکری و عقیدتی دیگران غیر (مسلمانان و حال آنکه کمترین و کوچکترین شناخت و اطلاعی از مبانی -

عقیدتی خودش هنوز بدست نیاورده و شناخت صحیح و درستی نسبت به مذهب و مکتب خودش پیدا نکرده است و این روشن است که چه کاری بس خطرناک است.

چند نکته در مورد نظافت و حفظ کتاب

47- مراقب باشید که هرگز از کتابی بعنوان یک باد بزن دستی یا جهت کشتن حشرات استفاده نموده و هرگز آن را لوله نکنید .

48- کتابی که در دست شما است، با اجازه تان یک کتاب است نه یک دفترچه، پس بکوشید صفحات کتاب را با نوشتن آدرسها و اسامی دوستان و شماره تلفنها و ... به صورت یک دفترچهی یادداشت در نیاورید

49- به هنگام مطالعه و یا نسخه برداری از یک کتاب نباید آن را بصورت کاملاً باز، بر روی زمین بگسترانید بلکه لازم است صفح مورد مطالعه را روی زمین و طرف دیگر کتاب را به صورت نیمه باز گرفته و یا آنکه تکیه بر چیزی بدهید، تا از این طریق بر عمر کتاب افزوده و از گسسته شدن اوراق کتاب پیشگیری نمائید

50- ورق زدن کتاب هم طرز خاصی دارد معمولاً برای اینکار، از زاویه ی پائین

ص: 40

صفحات استفاده میکنند و بخاطر داشته باشید که تا کردن نوشته های گوشه های

پائین کتاب و یا ترکردن آنها کار درست و صحیحی نیست .

51- برای برگرداندن ورقهای کتاب هیچ وقت انگشتان را به آب دهانتان نزنید بلکه برای این کار اگر از یک تکه ابر خیس شده استفاده کنید ، نه تنها دهانتان به خشکی نمی افتد، بلکه به سلامتی تان هم کمک شایانی نموده اید ، و هم آنکه اصل نظافت رعایت شده است.

52- برای مطالعه کردن اطاق و یا مکانی خاصی را انتخاب کنید که هر روز در صورت امکان برای ساعتی معینی از روز در اختیار شما باشد زیرا استفاده از یک مکان ثابت سبب آمادگی ذهنی برای تمرکز حواس در حین مطالعه میشود و اگر هم مطالعات خود را در یک مکان معینی انجام بدهید محیط آشنای آن اطاق و یا آن مکان خاص موجب میشود که در حین مطالعه انصراف کمتر و تمرکز حواس بیشتری داشته باشید چون که لوازم آن اطاق و یا مکان مشخص هر روز پیش چشم شما ، است کمتر توجهتان را به خود جلب مینماید و آن محیط برای شما آنچنان آشنا و عادی میشود که گوئی اشیاء اطاق را در عین حال که میبینید نمیبینید از اینها گذشته شما اگر هر روز در وقت مطالعه در اطاق معینی باشید کم کم ذهنتان عادت میکند که به محض رسیدن به ، اطاق، آماده ی تمرکز حواس و فراگیری کامل بشوید از سوی دیگر وقتی از یک اطاق و یا مکان مشخصی برای مطالعه استفاده نمائید دیگر مجبور نیستید پس از مطالعه لوازم خود را جمع و جور کنید و باز در نوبتی دیگر آن را بگسترانید

53- سعی کنید در اطاقی که معمولاً استراحت و تفریح میکنید مطالعه ،نمائید زیرا اگر اطاقی یاد آور استراحت و تفریح و گفت و شنود و انواع سرگرمیها و خاطره ها شد، دیگر نمیتوان تمرکز حواس لازم را برای یک مطالعه ی جدی در آن اطاق

بدست آورد و کسانی که امکاناتشان محدود و کم است باید برای مطالعات جدی از کتابخانه ی محل استفاده کنند

54- برای اینکه آنچه را که میخوانید ، فراموش نکنید و پیوسته به خاطرتان

داشته باشید ، باید روش زیر را به کار ببندید

پس از خواندن یک فصل از کتاب ، و یا قسمت و عنوان مستقلى از یک کتاب بلافاصله چشم از کتاب بردارید و سعی کنید منظور نویسنده را از آنچه که خوانده اید با زبان خود بیان کنید البته هیچ مانعی ندارد که برای انجام این کار ، یک نگاه به تیترو موضوعهای خوانده شده هم بنمائید ، با این کار آن مطالب را خوب پیش خود حلایجی نموده و ارائه ی آن را به زبان خود تمرین کنید و تا اندازه ای این تمرین را ادامه دهید که بخوبی بتوانید مطلب خوانده شده را با کلمات مشخص و عبارت رسا برای شخص دیگری بازگو نمائید و از کارهای دیگری که برای فراموش نشدن مطالب خوانده شده، باید انجام دهید نوشتن مطالب مهم یک کتاب است که در زمینه ی کیفیت» یادداشت برداری از یک «کتاب» توضیحات لازم را در نکته های دوازده تا نوزده گانه داده ایم .

55- برنامه ی مطالعه تان را طوری تنظیم کنید که حداقل هفته ای یک ساعت برای مرور کردن هر درس در نظر گرفته باشید که اگر چنین نکنید کمک زیادی جهت فراموش شدن مطالب خوانده شده نموده اید و با رعایت این نکته و تذکرات قبلی و بعدی معمولاً مطالب در ذهنتان ثابت خواهد ماند

56- در شبانه روز ، مدت زمان معینی از وقت خود را برای مطالعات دیگر (متفرقات) اختصاص دهید تا بدینوسیله بتوانید از بی نظمی و اتلاف وقت جلوگیری کنید. اگر شما هر روز حداقل یک ساعت معینی را برای آنگونه مطالعات اختصاص دهید و هیچ کار دیگری را در آن ساعت معین انجام ندهید احتمال

ص: 42

اینکه از مطالعه طفره بروید سرپیچی (کنید کمتر میشود و بکوشید که پس از فرا گرفتن و مطالعه چیزهای تازه و مطالب نو؛ مروری بر آن مطالب تازه، یاد گرفته شده هم، بنمائید زیرا این مرور کردن آن مطالب را بهتر در مغز و ذهن شما جایگزین می‌کند و این کار به مراتب ساده تر از آن است که آن مطالب را فراموش کنیم و پس از مدتی باز مجبور باشیم که آنها را فرا بگیریم

-57 مواد درسی مهم را تا حد امکان پیش از خواب شب و یا پیش از ساعت تفریح مطالعه کنید، به تجربه ثابت شده است که هرگاه فرا گرفتن یک مطلب جدی و مهم بی فاصله پس از خواب و یا تفریح باشد احتمال و امکان فراموش کردن به مراتب کمتر است، البته به شرطی که تفریح از نوعی نباشد که به فعالیت زیاد مغزی و فکری نیاز داشته باشد.

-58- هر نویسنده ای برای نوشتن کتاب زحمت کشیده و رنج ها برده است، شما باید حداقل ثلث زحمتی را که یک نویسنده کتاب کشیده انجام دهید تا بتوانید

سطح فکر خود را بالا ببرید و تا اندازه‌های خود را به افق فکر و اندیشه نویسنده کتاب برسانید

از ویژگیهای یک خواننده ی دانا این است که عقاید نویسنده ای را بدون مطالعه و تفکر قبول یا رد نکند و این امر بدست نمی آید مگر آنکه مطالعه ی ما دقیق باشد . 59 - مراقب واژه‌ها و لغتهای تازه و اصطلاحات فنی خاص که در نوشته ها با کلام بکار میروند باشید به هر کلمه ی فنی تازه ای که برخورد نمودید، تا اطمینان حاصل نکرده اید که معنای آن را به درستی و کمال فهمیده اید از آن نگذرید، زیرا که هر یک از کلمات و اصطلاحات خاص فنی گویای نکته های مهم اساسی مربوط به آن مطلب است، پس هنگام خواندن کتاب به محض دیدن این گونه کلمه ها،

آنها را نشانه گذاری البته با مداد و با علامت سؤال و مشخص نمایید تا به خاطر داشته باشید که پس از فراغت از مطالعه آن قسمت با مراجعه ی به فرهنگ لغت معنای کامل آن را دریابید لازم به تذکر است که به محض برخوردن به یک واژه ی تازه ، هرگز نباید مطالعه را رها نموده و به سراغ فرهنگ لغت بروید زیرا با این کار مانع تمرکز حواس و روی هم رفته بازده مطالعه را کم خواهید ساخت پس ابتدا سعی کنید از محتوای کلی کلام و شیوه ی کاربرد آن واژه در جمله های کتاب ، معنای آن را حدس بزنید و بعد از آنکه تمام آن قسمت را خواندید ، مکث نموده و فرهنگ لغت را برداشته و به دنبال معنای اصلی آن لغت بگردید

60 گاهی موارد در رابطه با معرفی کتاب تنگ نظریها و حساسیت های بی مورد اعمال می شود. مثلاً بارها دیده شده است شخصی که از او راهنمایی در مورد مطالعه خواسته میشود ، بر اساس یک جریان فکری خودش ، نویسنده ای را که کتاب خوبی هم در موضوعی جدا از آن جریان فکری خاص نوشته است (فرضاً خیلی همگام و هم عقیده خود نمیداند ، و یا اصلاً بدون هیچ دلیلی فقط از او خوشش نمی آید ، آنگاه به همین لحاظ و به اصطلاح بهمان دلیل ، آن کتاب یا کتابهای او را معرفی ننموده و یا آنکه بدون ذکر هیچ دلیلی خوانندگان آن کتاب یا کتابها را منصرف نموده و از مطالعه ی آنها افراد را باز میدارد برای نجات از این وضعیت و نیفتادن در خط تک بعدی،ها بهتر است در رابطه به یک کتاب با چند نفر اهل فن مشورت نموده و از آنها کمک بگیرید

اینها و دیگر مسائلی از این قبیل از اصول و نکاتی است که رعایت آن افزایش موفقیت و پیشرفت انسان در مطالعه خواهد بود امید است کسانی که دنباله این راه را میگیرند عقیده هائی رساتر و گویاتر در این زمینه (مخصوصاً روش

تحقیق در (مطالعه دست بزنند و تألیفات ارزنده تری تهیه و ارائه نمایند.

بسمه تعالی

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

با اموال و جان های خود، در راه خدا جهاد نمایید، این برای شما بهتر است اگر بدانید.

(توبه : 41)

چند سالی است که مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه موفق به تولید نرم افزارهای تلفن همراه، کتاب خانه های دیجیتالی و عرضه آن به صورت رایگان شده است. این مرکز کاملاً مردمی بوده و با هدایا و نذورات و موقوفات و تخصیص سهم مبارک امام علیه السلام پشتیبانی می شود.

برای خدمت رسانی بیشتر شما هم می توانید در هر کجا که هستید به جمع افراد خیراندیش مرکز بپیوندید.

آیا می دانید هر پولی لایق خرج شدن در راه اهلبیت علیهم السلام نیست؟

و هر شخصی این توفیق را نخواهد داشت؟

به شما تبریک میگوئیم.

شماره کارت :

6104-3388-0008-7732

شماره حساب بانک ملت :

9586839652

شماره حساب شبا :

IR390120020000009586839652

به نام : (موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه)

مبالغ هدیه خود را واریز نمایید.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

